

***Aruncus L.* – udatna, dešťovník**

Rosaceae

6 až 8 druhů, které rostou v mírném pásmu severní polokoule, nejvíce ve východní Asii; v Evropě pouze jeden druh.

***Aruncus vulgaris* Rafin – udatna lesní**

(syn. *Aruncus sylvestris* Kostel, *Aruncus dioicus* (Walter) Ferr.; dle nejnovějších poznatků se *A. dioicus* vyskytuje pouze na území Severní Ameriky, proto používání termínu *A. dioicus* pro evropský druh je nesprávné)

Původ: Evropa

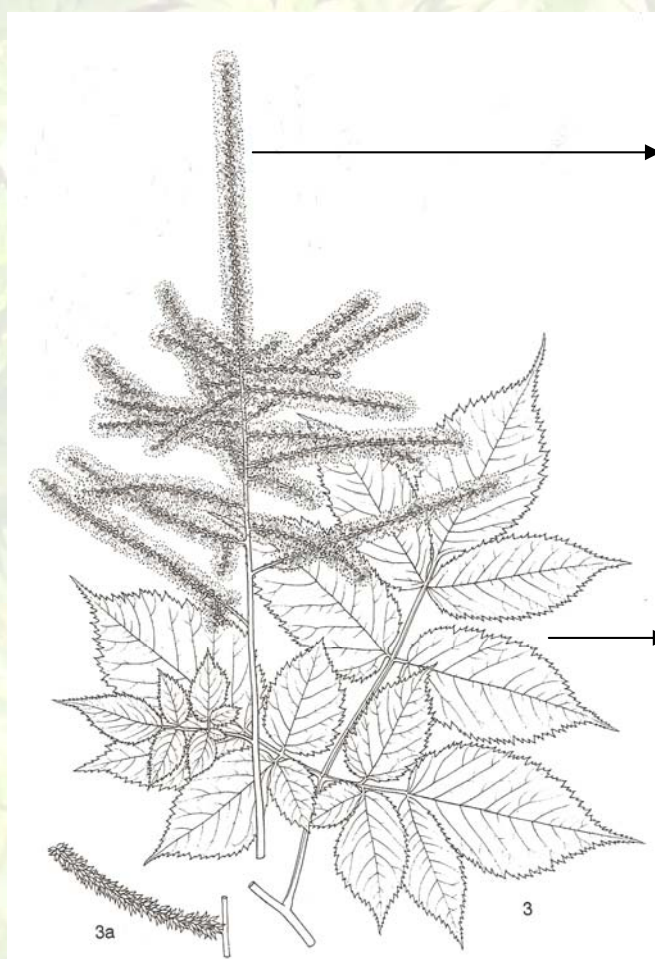
V ČR roztroušeně zejména v chladnějších oblastech, v teplých oblastech velmi vzácně. Celkově roste v Evropě na západě po západní Alpy, na východě po střední Ukrajinu a Rumunsko, na severu asi po 52° severní šířky, v jižní Evropě jen v horách (Pyreneje, balkánská pohoří) a dále na Kavkaze a v Himalájích.

Ekologie: Stinné listnaté, smíšené a jehličnaté lesy, (především suťové), lesní rokle, stinné skály, pobřežní nivy, vlhké louky. Upřednostňuje chladnější klima s vysokou vzdušnou vlhkostí v pásmu od pahorkatin do hor; hemikryptofyt.

Zahradnický využívané 2 druhy *Aruncus vulgaris* a *Aruncus aethusifolius*.

Růstové a vzhledové charakteristiky:

Vytrvalá statná bylina s dřevnatým oddenkem, vysoká 30 – 200 cm. Lodyha nevětvená nebo jen chudě větvená, lysá nebo jen v květenství řídce chlupatá.

Květy v koncových, až 50 cm dlouhých latách jehlanovitěho tvaru s převislými špičkami, složených z mnoha klasovitých hroznů. Zpravidla dvoudomé, samčí rostliny (v kultuře vyhledávanější) s latami hustšími a barvy žlutavé až okrově bílé, samičí květenství řidší a čistě bílé barvy. Kvete v V – VII.

Listy dlouze řapíkaté, až 1 m dlouhé, v obrysu trojúhelníkovité, 2–3x trojčetně zpeřené, koncový lístek dlouze, ostatní krátce řapíkaté nebo přisedlé, lístky vejčité, pilovité.

Plodem je měchýřek

***Aruncus aethusifolius* Nakai**

Původ: Japonsko, Korea

Ekologie:

Růstové a vzhledové charakteristiky: 30 cm vysoká vytrvalá bylina, tvořící [úhledné trsy](#). Listy tmavě zelené, lesklé, hluboce [3 – 4x pilované](#) až zubaté, připomínající list *Astilbe* nebo jemných kapradin. [Květenství](#) vzpřímená lata bílé až krémové barvy s viditelnými listeny.

Nejvýznamnější odrůdy:

<i>Aruncus vulgaris</i> (<i>A.dioicus</i>)			
‘De Bilt’	150 cm	Lata 70 cm, bílá	VI – VII
‘Glasnevin’	120 cm, světle zel.list	Lata 60 cm, bílá	VI - VII
‘Zweiweltenkind’	130 cm, lodyhy hnědé	Lata 50 cm, krémová	VI - VIII
‘Kneiffii’	70 cm, hluboce pilovaný list	Lata 30 cm, bílá	VI - VII
<i>Aruncus aethusifolius</i>			
‘<u>Noble Spirit</u>’	30 cm, načervenalá lodyha	Lata bílá	V - VII
<i>Aruncus dioicus</i> x <i>Aruncus aethusifolius</i>			
‘<u>Horatio</u>’	100cm, nažloutlý list	Lata 65 cm s bronzovým nádechem	VI - VII

‘Kneiffii’

‘Glasnevin’

Pěstitelské vlastnosti a požadavky: Udatna vyžaduje vlhkou, nevysychavou, humózní půdu a stinné stanovitě. Nejlépe prosperuje v polostínu na půdách živinami bohatých, hlinitých, jílovitých až mírně humózních, v oblastech s vyšší vzdušnou vlhkostí. Z výše uvedeného vyplývá, že je spíše vhodná pro použití v polohách s vyšší nadmořskou výškou než v nížinách. Při dostatku vláhy je tolerantní i k pěstování na slunci. Trvalé zamokření nesnáší. V ideálních podmínkách je dlouhověkou trvalkou, bez větších nároků na ošetření, vytvářející velké rozkladité trsy. Může vysemeňovat a vytlačovat choulostivější druhy ze svého okolí, proto je nutné tam, kde tuto vlastnost nechceme záměrně využít, květenství po odkvětu seřezat.

Množení: dělením trsů na jaře a semenem.

Použití v zahradní a krajinářské tvorbě:

Aruncus vulgaris roste v přírodě soliterně nebo v malých skupinkách (sociabilita I – II), obdobným způsobem je vhodné ji využít i v zahradně krajinářské tvorbě. Pak také nejlépe vynikne její velikost a mohutnost. Při výsadbách ve skupinách je vhodné ji sázet v počtu cca 1 – 3 ks/m². Jako divoce rostoucí trvalka se záhonovým charakterem nachází uplatnění především v přírodně koncipovaných zahradách a parcích. Je trvalkou stanovištního prostoru „Gehölzrand“ – GR₂ – „Okraj porostu dřevin“, doplňující rostlinou stanoviště „Gehölz“ – G₂ – „Podrost dřevin“ (Sieber 1990). Hustým kořenovým systémem také dokáže velice dobře zpevnit erozí ohrožovanou půdu. *A. aethusifolius* je trvalka okrasná nejenom květem ale také listem, který je nositelem jemné textury. Oba taxony nacházejí široké uplatnění v použití:

- Stinné partie zahrad
- Výsadby v blízkosti vodních prvků – jezírka, rybníky, vodní toky atd.

- Zadní partie jednostranných [trvalkových záhonů](#) na odpovídajícím stanovišti

- Podrosty a lemy dřevinných vegetačních prvků

Aruncus vulgaris – Park Lužánky, Brno

Jiné využití: V minulosti se udatny užívalo jako léčivé rostliny. Obsahuje saponiny, v listech jsou přítomny v malém množství organické sloučeniny kyanovodíku.

Při použití *Aruncus aethusifolius* se snažíme využít její atraktivní, okrasný list, který je nositelem jemné textury. Vzhledem ke svému menšímu vzrůstu netvoří v kompozici dominantu. Můžeme ji doporučit:

- Podrosty a lemy dřevinných vegetačních prvků
- Přistíněné partie skalek
- Náhrady trávníků na adekvátním typu stanoviště – cca 12 ks/m²
- Stinné partie soukromých zahrad
- Koryta a jiné zahradní nádoby

Literatura a odkazy:

Sieber, J.: Die Sichtung der Stauden. Teil 1. Geschichte und Beetstauden. Bonn: Förderungsgesellschaft Gaertenbau. 1990.

<http://botany.cz/cs/aruncus-vulgaris/>

<http://botanika.wendys.cz/kytky/K434.php>

<http://www.kvetenacr.cz/detail.asp?IDdetail=117>